

De eigenaardige „Amsterdamsche school”, die in het tweede decennium van de 20ste eeuw onder aanvoering van architecten als Kramer en de Klerk opbloede, beteekende in verscheiden opzichten een reactie op de Berlagiaansche periode die er aan voorafging. Zij was sterk „barok” gestemd, in den abstracten zin van dit woord, en manifesteert dit ook al weer onmiskenbaar in de vensterbehandeling. De vensterafsluiting, wel verre van in de schaduw van het donkere gat terug te treden, komt geheel naar voren en voegt zich in het vlak van den gevel om met dezen één onverbrekkelijk geheel uit te maken.

Het vensterkozijn vormt met den baksteen buitenwand één constructief samenstel. Onmiddellijk dringt zich een vergelijking op met de late Gothiek, waar het houten kruiskozijn, vervanging van het natuursteen kozijn, deel uitmaakt van den gevel zelf, den gevel voortzet over het venster heen. Maar terwijl in dien tijd van de late Gothiek en de vroege Renaissance de glas-inlood paneelen nog nauwelijks voor het oog spreken, en de vakken tusschen het kozijnhout voornamelijk als gaten werken, overspant de nieuwe „Amsterdamsche School” deze openingen met een netwerk van helder geschilderde houten glasroeden, die onmiddellijk het oog treffen. De gevels van de „Amsterdamsche School” zijn ongebroken vlakken, waarin de vensters zich niet afteekenen als openingen of verdiepte vakken, maar alleen als lichte, kleurige vlekken. Zoo wordt een sterk sprekend architectonisch effect bereikt, vergelijkbaar met het effect van „kleurige noten”, dat de vroege Renaissance aan haar vensters had gegeven, maar nu veel vollediger, veel principieeler uitgewerkt. De „Amsterdamsche School”, karakteristiek nationale kunstuiting, had een schitterende oplossing gegeven. Zij had een synthese tot stand gebracht van het laat-middeleeuwsche en van het 18de-eeuwsche venster, met het houten roedennet, dat de 18de eeuw had gebruikt, de reeks openingen gevuld, waarin de kozijnstijlen het venster op laat-Middeleeuwsche wijze verdeelen. De opgaande ontwikkelingslijn, bij het aanbreken van de 19de eeuw afgebroken, schijnt plotseling weer te worden voortgezet. Maar de „Amsterdamsche School” was een vuurwerk, even schitterend als kortstondig van duur. Zij had het houten venster tot een nieuwen bloei gebracht, maar ook tot den laatsten bloei. De toekomst was niet voor het houten venster.

Wij willen daarmee niet beweren, dat het houten venster ten eenenmale heeft afgedaan. Het zal nog lang worden gebruikt en toegepast. Maar de allermooiste architectuur ziet geen ideaal meer in het houten venster. De ontwikkeling van de techniek, die de bouwkunst nieuwe middelen en mogelijkheden biedt, en haar nieuwe idealen doet nastreven, heeft het houten venster tot een overwonnen standpunt gemaakt. De toekomst ligt elders. Met behulp van de nieuwe technische middelen zal het moderne venster ontstaan en zijn vorm vinden, overeenkomstig de eischen en ver-